

РЭЗАЛЮЦЫЮ АДЗІНАГОЛОСНА ЗАЦВЕРДЗІЛІ Ў АБСЕ

Парламенцкая дэлегацыя Беларусі пад кіраўніцтвам намесніка Старшынёй Палаты прадстаўнікоў Віктара Гуміньскага завяршыла работу на 22-й штогадовай сесіі Парламенцкай асамблеі Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе. У выніковую Стамбульскую рэзалюцыю, прынятую 3 ліпеня, разам з іншымі ўвайшла і рэзалюцыя «Супрацоўніцтва ў мэтах пераходу да «зялёнай» эканомікі ў кантэксце ўстойлівага развіцця», якую падрыхтавалі беларускія парламентарыі.

Гэта рэзалюцыя была адзінагалосна прынята на пасяджэнні Агульнага камітэта Парламенцкай асамблеі АБСЕ па эканамічных пытаннях, навуцы, тэхналогіі і навакольнаму асяроддзі. Рэзалюцыя прадугледжвае такія мерапрыемствы, як памяшчэнне колькасці шкодных выкідаў у атмасферу, эканамнае выкарыстанне прыродных рэсурсаў і іншыя. Галоўная яе мэта — спрыяць эканамічнаму развіццю краін без уронду для навакольнага асяроддзя, выкарыстанню аднаўляльных крыніц энергіі, стварэнню чыстых тэхналогій і вытворчасці.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

Курсавая розніца

ВЫЖЫВЕ ТОЙ, У КАГО БОЛЬШ ШАНЦАЎ?

Назіраць за тым, як спаборнічаюць паміж сабою еўра і долар, становіцца ўсё цікавей. Мне ўсё гэта пачынае нагадваць сітуацыю з ваеннымі санітарамі: яны павінны хутка вызначыць, хто з параненых мае больш шанцаў на выжыванне, і выпягнуць з поля бою менавата яго. У ролі санітараў інвестары, параненыя — асноўныя сусветныя валюты.

Аб'яднаная Еўропа пастаянна з'яўляе аб пэўных захадах па вырашэнні сітуацыі ў эканоміцы, але яны не даюць плёну. Хаця некаторыя эксперты і сцвярджаюць, што рана ці позна гэтыя захады прывядуць да станоўчага эфекту. Са свайго боку, Амерыка канстатуе лепшую статыстыку ў параўнанні з еўрапейскай, а таму і інвестары часцей глядзяць у бок Злучаных Штатаў.

Пасля перадышкі напружаннасці мінулага тыдня, калі долар спыніў рост, а еўра — падзенне, апошнія пяць дзён паказалі трываласць ранейшай тэндэнцыі: «зялёны» зноўку вырас, а «еўрапейскі» патанеў. У параўнанні з нашай нацыянальнай валютай сітуацыя выглядае так: долар падаражэў на 50 рублёў (плюс 0,6%) да новага рэкорду ў 8840; еўра патанеў на 11400, страціўшы яшчэ 60 рублёў (мінус 0,5%).

Паводзін расійскага рубля таксама зараз малапрадказальны. У асноўным залежачы ад цэны на нафту, ён вагаецца — то расце, то падае. На гэтым тыдні зноў упаў: на 2,5 рубля (мінус 0,9%) да 266.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

Акцэнтны тыдня з Вадзімам Гігіным

ТАТАЛІТАРЫЗМ 2.0

У нас. На апошнім тыдні чэрвеня баставалі гандляры рынку і гандлёвыя цэнтры. Докладна, прыкладна 70% «іпэшнікаў». Для беларускай рэчаіснасці забастоўка ўвогуле з'ява дзіўная. Але яшчэ больш дзіўным выглядае тое, што ў ёй удзельнічаюць прадпрыемльнікі. Звычайна ж бастуюць наёмныя работнікі.

Прычыны для адстойвання сваіх інтарэсаў у прадпрыемальніцкай ёсць — увядзенне новага тэхнічнага рэгламенту Мылнага саюза, які прадугледжвае ўсеагульную сертыфікацыю тавараў. Расшэне зразумела і карыснае для спажываўцаў, але не для нашых дробных і сярэдніх гандляроў, якія, як вядома, свой тавар прывозіць звычайна з Масквы альбо іншых мясцін без усялякіх сертыфікатаў, а значыць, і гарантый якасці. Зразумела, што новыя правілы прыйшліся ім не пададобы. Складлася і рэальная пагроза для пакупнікоў, бо наш «прадпрыемальніцкі клас» рэагуе на любыя змены ў правілах гандлю павышэннем кошту тавараў.

Урад на выступленне прадпрыемальніцкай адрэагаву досыць спакойна і з разуменнем іх праблем. Яшчэ напярэдадні забастоўкі з Масквы прыехалі прадстаўнікі Еўразійскай эканамічнай камісіі, каб прыняць удзел у Форуме прадпрыемальніцкай і пагутарыць з лідарамі незадаволеных. Падчас самой забастоўкі прайшлі перамоўныя прадстаўнікоў «іпэшнікаў» з кіраўніцтвам Міністэрства эканомікі. Урадавыя чыноўнікі паабіцалі, што будуць хадзіць па аб'явах пэўных змен у сумесную паставу шэрагу міністэрстваў, накіраваную на выкананне тэхрэгламенту. Гэта значыць фактычную адтэрміноўку на некалькі месяцаў сертыфікацыі тавараў.

Адначасна прадпрыемальніцкай засталася не зусім задаволенымі. Перамоўны працэс працягваецца. Нічога незвычайнага ў гэтай сітуацыі няма. У перыяд стварэння буйных інтэграцыйных супольнасцяў заўжды адбываецца «прыржэц інтарэсаў». Зразумела, што сертыфікацыя тавараў непасрэдна — гэта натуральны працэс. Але і праблемы дробных гандляроў трэба ўлічыць. Плюсам прадпрыемальніцкага руху з'яўляецца тое, што пакуль яны не дазволілі нікому палітызаваць свае дзеянні і патрабаванні. Калі збыло добра захавач гэтую пазіцыю, то яна стане добрым падмуркам для выканання іх патрабаванняў.

Вакол нас. На нашых вачах адбываюцца падзеі, якія ўводзіць у падручнікі дыпламатыі. Збеглы амерыканскі супрацоўнік спецслужб (былы, як мы ведаем, не бывае) Эдвард Сноўдэн задаў цяжкую задачу кіраўнікам знешнепалітычных службаў адрозна некалькіх краін.

Дзяржаўны дэпартамент ЗША імкнецца вярнуць Сноўдэна на радзіму, каб аддаць пад суд. Кітай, куды той спачатку перабраўся, не хацее выдаваць уцекача Злучаным Штатам, але і сапсаваць адносіны з Вашынгтонам таксама не імкнўся, таму «ад-фронтлоў» таго ў Расію. Цяпер Крэмль апынуўся ў дваістым становішчы. Відэаочна, што там не хочучы выдаваць Сноўдэна амерыканцам, але і пакацца яго на ўласнай тэрыторыі таксама не жадаюць. Далей разгарнулася ўвогуле дэтэктывная гісторыя. Шэраг еўрапейскіх краін западозрылі, што Сноўдэн мо-

«ВЫРАШАЛЬНАЕ ЗНАЧЭННЕ МАЕ НЕ НАВУЧАННЕ Ў ПРЭСТЫЖНАЙ ГІМНАЗІІ, А АСОБА НАСТАЎНІКА»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Па-другое, не меншае значэнне мае стварэнне ў класе канкурэнтнага асяроддзя, матываванасць на вучобу і поспех саміх дзяцей. А калі ў класе ўсяго пяць вучняў, то, як правіла, адзін з іх будзе паспяховым, два — «сераднячкамі», і яшчэ два, які мінімум, будуць усім пераходжаць. Наяўнасць дзіцячага калектыву, грамадскай арганізацыі, удзел у грамадскім жыцці школы — усё гэта абавязковыя складнікі паспяховай сацыялізацыі навучэнцаў. Таму, калі мы закраваем малакамплектныя школы, робіцца гэта з улікам інтарэсаў дзяцей. Галоўнае, каб умовы для навучанна і развіцця дзяцей былі значна лепшыя, чым у закрытай школе.

Да таго ж расшэне аб закрыці абавязкова прывядаеца з улікам аналізу дэмаграфічнай сітуацыі ў рэгіёне. І калі відавочна, што ў бліжэйшыя гады дзеці будуць папаўняць навучальную ўстанову, ніхто згоды на яе закрыццё не даць. Працэс рэструктурызацыі заўсёды вымагае прадуманых і ўважальных рашэнняў. І тут трэба думаць як пра інтарэсы дзяцей, так і пра тое, як і дзе будуць працаўладкаваны педагогі.

Што датычыцца павышэння напэўнянасці класаў у гарадскіх школах і гімназіях, то гэта мера скрапенне толькі першыя, пятыя і дзясятыя класы. Мы арыентуем мясцовыя органы кіравання адукацыі на 24 вучні ў класе.

ГІМНАЗІЯ ЦІ ШКОЛА?

— *Зарэз у Беларусі праходзіць маніторынг правапрымяняльнай практыкі Коджэса аб адукацыі. На сустрэчы парламентарыяў і педагогічнай грамадскай разглядалася шмат прапаўнаў на карэктуючы Коджэса. У прыватнасці, агучвалася ідэя аб увядзенні ніжняй праходнай планкі пры паступленні ў гімназіі, бо практычна ў кожнай трэцяй такой навучальнай установе конкурсу летась амаль не было.*

— Я сабаста супраць увядзення нейкіх дадатковых бар'ераў для будучых гімназістаў, але справа ў іншым. Лічу падзел устаноў агульнай сярэдняй адукацыі на школы і гімназіі часовай з'явай. Сёння ў гімназіях ствараюцца умовы для навучанна і развіцця дзяцей з высокімі патэнцыяльнымі магчымасцямі і здольнасцямі, дзяцей, схільных да творчай і даследчай дзейнасці. Але, нагадзіць, што навучанца дзяцей без уліку іх індывідуальных патраб, здольнасцяў і запэтыў ужо немагчыма ў прыпынне. Прычым не толькі ў гімназіях, але і ў школах. У кожнага дзіцяці ёсць талент і здольнасці, якія трэба раскрыць. У гэтым і заключаецца задача педагога.

Хачу заўважыць, што ў сярэдніх школах, гімназіях і ліцэях выкарыстоўваюцца адны і тыя ж вучэбныя праграмы. Гэта значыць, што вучэбныя праграмы для вывучэння прадметаў на базавым і павышаным узроўні не адрозніваюцца адна ад адной. Але, у адрозненне ад сярэдніх школ, у гімназіях і ліцэях ёсць магчымасць за кошт большай колькасці гадзін на вывучэнне асобных (профільных) прадметаў, прадугледжанай вучэбнымі планами, адрэагуюць умемні і навыкі, на якія ў сярэдняй школе не хапае часу. Даручыць, з наступнага навучальнага года

«Працэс рэструктурызацыі заўсёды вымагае прадуважання і ўважальных рашэнняў. І тут трэба думаць як пра інтарэсы дзяцей, так і пра тое, як і дзе будуць працаўладкаваны педагогі»

мы прадастаўляем магчымасць кіраўнікам школ арганізоўваць на старэйшай ступені школы вывучэнне тых ці іншых прадметаў на павышаным узроўні шляхам пераводу факультатывных гадзін у вучэбны. Размова не ідзе пра тое, што з 1 верасня абсалютна ўсе школы пачнуць укараць ідэю прафіляцыі. Для арганізацыі адукацыйнага працэсу з вывучэннем прадметаў на павышаным узроўні павінны выноўвацца шэраг умоў. Па-першае, абавязкова павінна прысутнічаць гатуоўнасць і зацікаўленасць у гэтым вучняў і іх бацькоў. Па-другое, «паглыбленне» ў навучанні немагчыма без прысутнасці ў школе высокакваліфікаваных педагогічных кадраў. Пад увагу таксама будзе брацца і матэрыяльна-тэхнічная база школы: ці дазваляе яна ў поўнай аб'ёме рэалізаваць змест вучэбнай праграмы на павышаным узроўні? Прызнаюся, што ў першую чаргу мы зацікаўлены ў стварэнні фізіка-матэматычнага класаў, паколькі нас хваляе стан з засваеннем школьнікамі дакладных дысцыплін.

Увогуле я перакананы ў тым, што для поспеху вырашалынае значэнне мае не столькі навучанне ў прэстыжнай гімназіі, колькі асоба настаўніка. Толькі адораныя настаўнікі, захопленыя сваім прадметам, могуць павесці дзіця за сабой, дапамогучь вучню разабрацца ва ўсіх нюансах і зразумець «музыку» таго ці іншага прадмета.

— *А як, цікава, вы ставіцеся да зніжэння ўзросту, з якога будзе дазваляцца прымяняць да навучанца дзіцяцілінарнае спяганне? Сёння гэта 14 гадоў. Прапуюць аднаго з дырэктараў школ: «Да таго ж трэба спрадзіць і саму працэдур аб'яўлення заўвагі, бо сёння, калі кіравацца нормамі Коджэса, прасцей зныць дырэктара школы з работы, чым аб'явіць вучню заўвагу...»*

— Дырэктар гэтай школы — разумны чалавек, і я я магу з ім не пага-

дзіцца? Увогуле стаўленне бацькоў і дзяцей да школы, як да нейкай «камеры захоўвання», трэба карэнным чынам змяняць. Маўляў, аддаў дзіця і зняў з сябе адказнасць, а далей усё — праблемы толькі школы. У кожнага, у рошце рошт, павінны быць свае абавязкі: абавязак дзяржавы — стварыць умовы для атрымання адукацыі, а абавязак вучня — скарыстацца дадзенай яму магчымасцю. Настаўнік павінен вучыць, а школьнік павінен вучыцца. І ў старэйшыя класы павінны прыходзіць толькі тыя вучні, якія не проста жадаюць, а могуць засвойваць вучэ-

ВЫХАВАННЕ Ў САЦЫЯЛЬНЫХ СЕТКАХ

— *Ёсць таксама прапаўнаў занатываць у Коджэсе забарону на прыцягненне педагогаў да дзейнасці, якая не прадугледжана службовай інструкцыяй. Вы сабаста яе падтрымліваеце? Ці можна ўвогуле прапавіць усё абавязкі педагога ў службовай інструкцыі?*

— Немагчыма. Вядома, выконваць неўласцівыя ім функцыі педагога не павінны. Але я не падзяляю думку, што задача школы заключаецца толькі ў аказанні вучням адукацыйных паслуг. Настаўнік павінен быць для сваіх вучняў і выхавальнікам, і псіхологам, і сацыяльным педагогам. Ён павінен ведаць усё пра жыццё дзяцей не толькі ў школе. А гэта немагчыма без жылых зносін з вучнямі і іх бацькамі. На маю думку, сучасны педагог таксама павінен прыняць новую форму камунікацыйных зносін, знайсці сваю нішу ў сацыяльных сетках і ўмець ёй карыстацца для ахвіццялення выхавальнага працэсу і ўзаемадзеяння з сям'ёй праз вядзёнае форуму і блогаў. Сучасны педагог павінен быць сучасным і мабільным, як сённяшнія дзеці.

— *Наколькі я ведаю, вы нядаўна наведвалі Фінляндыю. Школьнікі з гэтай краіны традыцыйна ўзначаляюць рэйтынгі па выніках міжнародных даследаванняў PISA і TIMSS. А работа педагога ў Фінляндыі лічыцца прэстыжнай і паважнай? І мужчын сярэд педагогаў ці не палова... У чым сакрэт?*

— Інтэрэс да адукацыі ў Фінляндыі вельмі высокі. І давер да школы таксама высокі. Гэты інстытут карыстаецца падтрымкай у грамадстве, і на адукацыю ў Фінляндыі выдзяляецца

7% валавага ўнутранага прадукту. Фінляндыя — адна з нешматлікіх еўрапейскіх краін, дзе моладзь ахвотна ідзе ў педагогіку. Работа педагога — гэта стабільнасць і гарантываны заробак. Не самы высокі, але ў гэтай краіне ўвогуле роскід у аплатае работнікаў розных сфер складае ўсяго 50%.

Натуральна, што далёка не кожны ахвотны можа быць педагогам. У Фінляндыі пры адборы будучых спецыялістаў зяртаюць увагу не толькі на акадэмічную паспяховаць прэтэндэнтаў, але і на іх маральна-псіхалагічныя якасці, без якіх нельга стаць сапраўдным педагогам. Перад прыняццем ва ўніверсітэт усё будучыя педагогі праходзяць спецыяльную гутарку, падчас якой выкладчыкі спрабуюць высветліць, як чалавек будзе весці сябе ў той ці іншай сітуацыі, як ён будзе рэагаваць на магчымую крытыку з боку навучэнцаў ці іх бацькоў, як будзе паводзіць сябе з так званымі «цяжкімі» вучнямі. У школы выпускнікі таксама тралююць на курсорнай аснове. Але калі ты прайшоў конкурс, можна не хвалявацца за сваю будучыню — інтэлігентная работа табе забяспечана.

А мы лічым, што кожны, хто скончыў навучанне па педагогічнай спецыяльнасці, павінен прыйсці ў школу працаваць. Больш за тое, яшчэ думаем, што зрабіць, каб малады спецыяліст праз два гады не збег. Мяркую, трэба, каб на рынку працы быў конкурс. Увогуле, на жаль, не кожнага выпускніка можна дапускаць да дзяцей.

— *А наколькі шырокае кола абавязкаў у фінскіх педагогаў?*

— Такую моцную выхавальную ролю, як у нас, школа ў Фінляндыі не

«Мы лічым, што кожны, хто скончыў навучанне па педагогічнай спецыяльнасці, павінен прыйсці ў школу працаваць. Але, на жаль, не кожнага выпускніка можна дапускаць да дзяцей»

адгрывае, і настаўнікі займаюцца там пераважна навучаннем. Але ў Фінляндыі пануе абсалютны культ вучня, у якога выключныя правы. Зрабіць заўвагу вучню і толькі больш пакараць дзіця настайнік не мае права. У Фінляндыі, напрыклад, быў выпадак, калі настаўніка звольнілі за тое, што той зрабіў заўвагу вучню на ўроку. Вучань там можа стаць на галава, перахаджаць аднакласнікам, але выказаць сваю незадаволенасць настайнік не можа. І пакардзіца на вучня бацькам настайнік таксама не можа. Лічыцца, што ва ўсім інаватэры педагог. Калі яго вучань не спраўляецца з вучэбнай праграмай, дрэнна сябе паводзіць, трэба шукаць да яго індывідуальны падыход, выбудоваць для яго індывідуальную траекторыю.

Настаўнік можа рэкамендаваць бацькам перайсці на праграму больш

нізкага ўзроўню. Але бацькі могуць і не прыслухацца да яго меркавання... Даручы, у Фінляндыі доўгі час не існавала спецыяльных праграм для адораных дзяцей. Сапраўды, фінскія школьнікі дэманструюць выдатныя поспехі падчас міжнародных даследаванняў. Але і фіны сёння прыйшлі да высновы, што інтэлектуальную эліту трэба вырошчваць і выхоўваць. Кажучь, што фінаў нямамога, таму асабліва здольнасці патрабуюць асаблівай увагі...

РЭПЕТИТАРСТВА: БІЗНЕС НА ПАМКНЕННЯХ БАЦЬКОЎ?

— *Вяртаюся да беларускай рэчаіснасці... Многіх і педагогаў, і дзяцей, не зусім задавальняе арганізацыя шостага школьнага года. Скажыце, чаму дзіця не мае магчымасці выбраць, дзе і як яму правесці вольны час у суботу? Чаму бацькі не могуць правесці выхадны дзень з дзіцем? Навошта масава закляіца сельскіх школьнікаў да наведвання школы ў суботу, асабліва восенню і вясной, калі дзеці дапамагаюць сваім бацькам па гаспадарцы?*

— Не буду спрачацца, што ў сельскіх школах ёсць свае спецыфіка, якую абавязкова трэба ўлічваць. Для нас галоўнае, каб дзіця было занята справай, няважна дзе: у школе, у аб'яднаных па інтарэсах ці на прысядзібным участку... Дзіця мае права выбіраць, дзе і як яму правесці вольны час у суботу, але яму трэба дапамагчы, захапіўшы яго цікавай дзейнасцю і стварыўшы камфортныя умовы для яго развіцця. Мы лічым, што шосты

«Мы лічым, што кожны, хто скончыў навучанне па педагогічнай спецыяльнасці, павінен прыйсці ў школу працаваць. Але, на жаль, не кожнага выпускніка можна дапускаць да дзяцей»

школьны дзень павінен быць прысвечаны пераважна заняткам фізкультурай і спортам і працоўнай дзейнасці. У сельскай школе больш лагічна будзе, напэўна, калі дзеці дапамогучь сваім бацькам па гаспадарцы. А для сталічнага рэгіёна, наадварот, актуальна «храніцкая» занятасць бацькоў нават у выхадны дні, таму там многія дзеці ў суботу прадастаўлены самі сабе.

— *Ёсць меркаванні, што аптымізацыя сеткі устаноў адукацыі закране і установы дадатковай адукацыі. Але ў сельскай мясцовасці і малых гарадах гэтыя установы з'яўляюцца для дзяцей фактычна адзінай магчымасцю набыць дадатковыя веды, развіць здольнасці і эстэтычны густ...*

— Мы будзем імкнуча да таго, каб база устаноў дадатковай адукацыі выкарыстоўвалася з поўнай нагруквай.

ДАЎГІ ВЫПЛАЦІ, АЛЕ РЭЗЕРВЫ СКАРАЦІЛІСЯ

Па выніках чэрвеня золатавалютныя рэзервы Беларусі ў вызначэнні Спецыяльнага стандарту распускоўжвання звестак МВФ скараціліся на 9,5 мільярд долараў ЗША і на 1 ліпеня склалі 8,0176 мільярд долараў ЗША ў эквіваленце, паведамляе ўпраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў Нацыянальнага банка. У нацыянальным вызначэнні аб'ём золатавалютных рэзерваў скараціўся на 404,9 мільярд долараў ЗША і на 1 ліпеня склаў 8,6326 мільярд долараў ЗША ў эквіваленце. «Скарачэнне аб'ёму золатавалютных рэзерваў у асноўным абумоўлена зніжэннем цэны на золата на міжнародным рынку каштоўных металаў, а таксама пагазненнем знешніх і ўнутраных абавязаннасцяў у замежнай валюце».

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

У свеце

ЕГІПЦЫ ПРАКЛЁН

Сусветны фінансавы крызіс негатыўна адбіўся на мностве краін. Можна спісаць на яго і смутныя падзеі ў Егіпце на працягу двух апошніх гадоў. Яшчэ нядаўна ўзруная краіна па спакоі і высокім тэмпах росту эканомікі стала полем для бітвы палітычных сіл, стыхійных дэманстрацый з людскімі ахвярамі і ваенных пераваротаў. На фоне масавых пратэстаў у Балгарыі, Бразіліі і Турцыі, у якіх удзельнічалі мільёны грамадзян гэтых краін, егіпецкая апазіцыя да дзейнага прэзідэнта арганізацыйна аформілася ў «Фронт 30 чэрвеня» з дэвізам «Бунт» і заявіла, што 30 чэрвеня — у першую гадзіну прэзідэнцтва Мурсі — выступіць з мэтай яго звар'ячэння.

Так яго і адбылося. На вуліцы выйшлі мільёны, паколькі ў выніку сур'ёзнага пагаршэння эканамічнай сітуацыі з моманту папярэдняй рэвалюцыі ў такой вільняй краіне, як Егіпет, набралася шмат незадаволеных. Пачаліся сутыкненні з паліцыяй і пралілася першая кроў. На гэтай падставе армія выставіла свой ультыматум: на працягу двух сутак прэзідэнт і апазіцыя павінны прыйсці да кампрамісу. У адваротным выпадку яна зробіць свой ход. Пасля заканчэння ультыматуму вайскоўцы аршытавалі прэзідэнта Егіпта Мурсі і прызначылі выконваць яго абавязкі старшыню Канстытуцыйнага суда Егіпта Адлі Мансур. Неўзабаве ён прынёс прысягу ў якасці часовага кіраўніка дзяржавы. Новаму «прэзідэнту» даручылі класіфікацыйную карту па выхадзе з крызісу, а таксама заняцца складаннем новай канстытуцыі краіны.

У таго, што адбылося, ёсць і іншыя прычыны, акрамя эканамічных. Адной з галоўных з'яўляецца рэлігійная падаплека. Дзесяцігоддзі дзяржаўны апарат Егіпта быў зарыентаваны на пераслед ісламісцкіх арганізацый, уключаючы самую папулярную — «Браты-мусульмане», з якіх выйшаў сам Мурсі. У газете Le Figaro ад 4 ліпеня 2013-га было правільна адзначана, што «ён атрымаў у спадчыну дзяржаву, якая практычна не функцыянавала», у якой, як значаюць эксперты, чыноўнікі «падарона ставіліся да выхадца з рэлігійнай арганізацыі «Браты-мусульмане».

Валіўшы шанцы, што пасля звар'ячэння дзейнага прэзідэнта гэтая арганізацыя можа зрабіць крокі ў адзак. Менавіта пра гэта, паводле звестак газеты Chicago Tribune, заявіў адзін з высокапастаўленых чыноўнікаў «Братоў-мусульман». Больш за тое, ён адначыў, што гвалтоўнае адхіленне ад паліцыі прэзідэнта можа прывесці да гвалту ў адзак з боку іншых незадаволеных гэтым арганізацыяй.

4—5-гадовыя тэрміны знаходжання прэзідэнтаў ва ўладзе ў большасці краін свету з'явіліся не проста так. Немагчыма зрабіць

нешта сур'ёзнае для краіны за паўгода або год. Таму ўмішанне арміі, якая адхіліла прэзідэнта Мурсі ад улады на падставе пратэстных дэманстрацый, сапраўды з'яўляецца класічным ваенным пераваротам і не можа мець ніякіх апраўданняў.

Гэтым выклікана і нечаканая для ўдзельнікаў перавароту рэакцыя ЗША. У Егіпце ўжо неяк прывыклі да таго, што ЗША падтрымлівала ўсе этапы па звар'яжэнні Мубарака і выраслы, што любая смута з адхіленнем ад улады прэзідэнта будзе аўтаматычна ўхваляна ў Вашынгтоне. Дзе там! Прэзідэнт ЗША Барак Абама заявіў: «Я заклікаю армію Егіпта рухацца хутка і адказна да вяртання ўсёй улады ў рукі дэмакратычна выбранага грамадзянскага ўрада праз раўнапраўны і транспарэнтны працэс, а таксама пазбягаць любых адвольных аршыштаў прэзідэнта Мурсі і яго прычэпнікаў».

Барак Абама можа зразумець. Толькі-толькі ў Егіпце ўсё крыху супакоілася і ён прыняў вышаваныя за ўклад ЗША ў пераход Егіпта ў дэмакратычнае рэчышча кіравання, як раптам раз — і ўсё намаганні ў момант пайшлі прахам. А прэзідэнт Мурсі ж паспеў ужо давесці сваю лаяльнасць Вашынгтону, няхай і быў да свайго прэзідэнцтва членам ісламісцкай арганізацыі, якая дастаткова адмоўна ставілася да ЗША. Узьць хоць бы той факт, што 15 чэрвеня 2013 года Мурсі выступіў з рэзкай заявай супраць прэзідэнта Асада, разараў дыпламатычныя адносіны з Сірыяй і нават закляіў да ўвядзення беспалётнай зоны над гэтай краінай.

А вось хто зараз прыйдзе да ўлады замест яго і які гэты чалавек будзе стаяцца да ЗША і, што не менш важна для амерыканцаў, да іх самага важнага ў рэгіёне саюзніка — Ізраіля? У той жа час ЗША пакінулі сабе і ход для маневру. Калі вярнуць прэзідэнта Мурсі да ўлады не атрымаецца, Злучаныя Штаты, верагодна, змогучь задаволіцца, калі да ўлады прыйдзе іншы прэзідэнт, зноў абраны на агульнанародных выбарах. Менавіта яго і прызначаць больш пэсімістычныя. Але, як паказвае практыка, у апошнія гады ў арабскіх краінах значна часцей пачынаюць рэалізоўвацца больш пэсімістычныя сцэнарыі.

Сяргей КІЗІМА, доктар палітычных навук</